

РАХУНКОВА ПАЛАТА

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 288-09-59
E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

27.12.2017 № 16-2331

На № _____ від _____

Голові Верховної Ради України
Парубію А.В.

Щодо результатів аудиту

Шановний Андрію Володимировичу!

Відповідно до Плану роботи Рахункової палати на II півріччя 2017 року проведено аудит ефективності справляння та дієвості контролю за надходженням рентної плати за користування надрами для видобування газу до державного бюджету, за результатами якого встановлено, що Мінфіном, Мінприроди, ДФС і Держгеонадрами не забезпечено створення ефективної та дієвої системи державного контролю за раціональним і ефективним використанням нафтогазоносних надр, обсягами видобутку природного газу, які є об'єктом оподаткування рентною платою за користування надрами для видобування цієї корисної копалини, а також за повнотою і своєчасністю надходження цього платежу до державного бюджету.

Аудитом встановлено, що **Загальнодержавна програма розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року**, затверджена Законом України від 21.04.2011 № 3268, у дослідженому періоді **не виконувалася**. Так, замість запланованого щорічного зростання приросту запасів газу **на 2 відс.**, за 2015–2016 роки **балансові запаси газу скоротилися на 7,2 відс.** (з 975,8 млрд м³ станом на початок 2015 року до 905,6 млрд м³ на початок 2017 року). Одна з причин – **низький рівень залучення інвестицій у газовидобувну галузь** унаслідок неефективної державної політики у сфері оподаткування цієї галузі та незабезпечення спрощення системи оформлення документів для отримання права на користування надрами.

Протягом 2015–2016 років і I півріччя 2017 року до державного бюджету надійшло загалом **78,5 млрд грн** рентної плати за користування надрами для видобування природного газу. **Щорічне збільшення надходжень цього платежу відбувалося за рахунок підвищення ставок і цін на природний газ**. Зокрема, у 2015 році ставки рентної плати за користування надрами для видобування природного газу були підвищені **у 2–3,5 рази** залежно від споживачів газу та глибини залягання покладів, у 2016 році **в 3 рази збільшились ціни на природний газ** порівняно з 2015 роком.

Органами ДФС протягом усього дослідженого періоду **не забезпечувалося виконання планових показників** надходження до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу. Так, у 2015 році ДФС виконано планові показники надходження зазначеного платежу до державного бюджету **на 95,1 відс.**, у 2016 році – **72,8 відс.**, I півріччі 2017 року – **77,5 відс.**, через що до державного бюджету за

цей період не надійшло **18,4 млрд грн платежу**. При цьому у 2015 році та I півріччі 2017 року на поліпшення стану виконання планових показників суттєво вплинули суми переплат за зазначеним плателем, які становили **7,5 і 18,9 відс. відповідно** від загальної суми надходжень до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

Здійснені ДФС і Держгеонадрами заходи із забезпечення повноти і своєчасності сплати до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу були неефективними. Зокрема, внаслідок низького рівня платіжної дисципліни платників рентної плати за два з половиною роки **податковий борг з цього платежу зріс майже в 11 разів**, через що Державним бюджетом України недоотримано станом на 01.07.2017 понад **7,0 млрд грн**, що становить майже половину надходжень цього платежу в I півріччі 2017 року.

Мінфіном, Мінприроди, Міненерговугіллям, ДФС і Держгеонадрами не забезпечено належної взаємодії при здійсненні заходів, спрямованих на забезпечення контролю за дотриманням суб'єктами господарювання законодавства з питань користування надрами та сплати до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, а також обміну інформацією з цих питань з використанням сучасних технологій, що не сприяло проведенню системного контролю за діяльністю надрокористувачів і негативно впливало на повноту надходження зазначеного платежу до державного бюджету.

Органами ДФС не забезпечено здійснення дієвих заходів щодо повної та своєчасної сплати нарахованих сум податкових зобов'язань з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, погашення податкового боргу з цього платежу та запобігання його зростанню, координації дій територіальних органів при здійсненні контрольної-перевірочної роботи і захисту інтересів держави в судах, зокрема:

- **на неналежному рівні виконувалися функції з організації повного і достовірного обліку платників** рентної плати за користування надрами для видобування природного газу. Так, Рахунковою палатою виявлено **35 надрокористувачів**, які отримали спеціальні дозволи на користування надрами для видобування природного газу і не стали або несвоєчасно стали на облік у територіальних органах ДФС у дослідженому періоді;

- **встановлені випадки незастосування до платників податків передбачених законодавством штрафних санкцій** внаслідок непроведення камеральних перевірок своєчасності сплати узгоджених податкових зобов'язань. Під час аудиту на вимогу контрольної групи Рахункової палати ці перевірки проведено та донараховано **4,1 млн грн** штрафних санкцій за несвоєчасну сплату узгодженого податкового зобов'язання трьома суб'єктами господарювання;

- **незадовільний рівень підготовки апеляційних і касаційних скарг призводив до неналежного захисту інтересів держави в судах**: за результатами оскарження платниками податків у судовому порядку рішень органів ДФС на загальну суму **2,7 млрд грн** за два з половиною роки на користь платників податків прийнято судових рішень майже на **1,2 млрд грн**, а на користь органів ДФС – **лише на 5 тис. грн**;

- встановлено дев'ять випадків, коли рішення ДФС про надання розстрочення грошових зобов'язань (податкового боргу) приймалися раніше, ніж головним управлінням передавалися відповідні матеріали до розгляду та

прийняття таких рішень, що є порушенням вимоги статті 100 Податкового кодексу України та Порядку розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків, затвердженого наказом Міністерства доходів і витрат від 10.10.2013 № 574, зареєстрованим у Міністерстві юстиції 31.10.2013 за № 1853/24385.

Через відсутність належного контролю з боку Держгеонадр за ефективністю використання суб'єктами господарювання нафтогазоносних надр **практично за кожним четвертим діючим спеціальним дозволом на користування ділянкою надр для видобування природного газу у дослідженому періоді видобуток не здійснювався.** Як наслідок, держава втрачає економічну вигоду від надання цим суб'єктам господарювання права користування ділянками надр.

Аудит засвідчив, що окремі пропозиції Рахункової палати, які надавалися за результатами попередніх контрольних заходів з питань справляння рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, не виконано. Зокрема, потребує вирішення проблема контролю за повнотою обліку видобутку вуглеводної сировини, оскільки на сьогодні не створено централізованої системи обліку видобутку природного газу, нафти, газового конденсату.

Крім того, не внесено змін до законодавства, що регулює питання надрокористування та оподаткування видобутку корисних копалин, з метою його вдосконалення та узгодження окремих норм. Так, стаття 26 Закону України "Про нафту і газ" не узгоджується з абзацом третім підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України в частині переліку органів державної влади, які готують подання на зупинення дії спеціальних дозволів, а також підстав для такого зупинення. Слід зазначити, що у Верховній Раді України зареєстровано законопроект "Про внесення змін до Податкового кодексу України та іншого Закону України щодо зупинення/анулювання дії спеціальних дозволів на користування надрами" (від 11.04.2017 за № 6337), який, зокрема, передбачає врегулювання цього питання.

Через невизначеність механізму застосування адміністративно-господарської санкції, передбаченої абзацом четвертим підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України, а також порядку її стягнення **з часу набрання чинності Податковим кодексом України такі адміністративно-господарські санкції не застосовуються.** Як наслідок, суб'єкти господарювання, які не сплачують до бюджету належних сум рентної плати за користування надрами або яким зупинено дію спеціального дозволу на користування надрами, мають можливість незаконно отримувати прибутки, при цьому державний бюджет втрачає доходи.

Нарощування мінерально-сировинної бази газу, нафти, конденсату в обсягах, передбачених Загальнодержавною програмою розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року, потребує, зокрема, відповідного збільшення фінансування цих заходів, що в майбутньому зменшить залежність України від імпорту енергоносіїв та забезпечить енергетичну незалежність держави.

Надається в порядку інформування.

З повагою

Голова

Р.М. Магута